

Nr 19.

Utlåtande med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1953/54 till statens jordbruksnämnd och statens kommission för krisuppgifter på livsmedelsområdet jämte i ämnet väckt motion.

I årets statsverksproposition (IX ht p. 109) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1953/54 beräkna till Statens jordbruksnämnd: Avlöningar ett förslagsanslag av 2 033 100 kronor samt till Statens jordbruksnämnd: Omkostnader ett förslagsanslag av 825 000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 6 mars 1953 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 117, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden föreslagit riksdagen att till Statens jordbruksnämnd: Avlöningar och Omkostnader samt till Statens kommission för krisuppgifter på livsmedelsområdet å riksstaten för budgetåret 1953/54 under nionde huvudtiteln anvisa förslagsanslag å respektive 1 332 400, 590 000 och 1 292 800 kronor.

I detta sammanhang har utskottet behandlat en inom riksdagens andra kammare väckt, till utskottet hänvisad motion, nr 493, av herrar *Königson* och *Stenberg*, vari yrkats, att riksdagen måtte till Statens jordbruksnämnd: Omkostnader anvisa ett förslagsanslag av 450 000 kronor.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för denna hemställan, får utskottet hänvisa till innehållet i motionen.

Inledning.

Genom beslut den 15 maj 1952 anbefalldes Kungl. Maj:t statens jordbruksnämnd att verkställa den översyn av arbetsuppgifterna för nämnden och statens kommission för krisuppgifter på livsmedelsområdet, som betingades av att de egentliga krisuppgifterna successivt avvecklades, samt att till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag rörande nämndens och kommissionens personal, vartill översynen kunde föranleda.

Med anledning härav har jordbruksnämnden i en den 3 november 1952 till jordbruksdepartementet inkommen skrivelse framlagt förslag i ämnet. Förslaget innebär i huvudsak, att kriskommissionen skall avvecklas samt vissa av dess arbetsuppgifter och tjänstemän överföras till nämnden. Över förslaget har, efter remiss, utlåtande avgivits av statskontoret.

I utlåtande den 26 november 1952 framhåller *statskontoret*, bland annat, att det av nämnden framlagda organisationsförslaget bygger på det antagandet, att kriskommissionens arbetsuppgifter endast skall kunna avvecklas till en mindre del. Enligt statskontorets mening måste emellertid avgörande svårigheter möta att i nuvarande läge, innan mera stabiliserade förhållanden inträtt, bedöma vilka arbetsuppgifter som kan bli permanenta och därför bör införlivas i en fastare organisation. Statskontoret motsätter sig fördensskull bestämt en omorganisation av jordbruksnämnden enligt förslaget. I rådande läge bör enligt statskontoret endast vidtagas en sådan ändring i kriskommissionens ställning, som är ägnad att avhjälpa de mest påtagliga olägenheterna av den nuvarande organisationen. Sedan mera stabiliserade förhållanden inträtt, bör en slutlig omprövning av nämndens organisation företagas under medverkan av särskild expertis, exempelvis statens organisationsnämnd eller särskilt tillkallade sakkunniga.

Det främsta syftet med den översyn, som uppdrogs åt jordbruksnämnden, var att undersöka möjligheterna att avveckla kriskommissionen och därvid till nämnden överföra sådana arbetsuppgifter, som kunde väntas bli av stadigvarande natur. Såsom statskontoret framhållit torde det emellertid alltjämt möta svårigheter att avgöra, vilka arbetsuppgifter som kan anses vara av denna art. Tiden torde därför ännu icke vara inne att avveckla kommissionen. I vart fall synes en så genomgripande omorganisation av nämnden och kommissionen, som förslaget innebär, icke böra övervägas, förrän expertis på det organisatoriska området fått tillfälle att yttra sig i frågan. Departementschefen avser också att utverka Kungl. Maj:ts bemyndigande att låta verkställa ytterligare utredning i ärendet genom dylik expertis. I avvaktan på resultatet av denna utredning bör någon ändring i den nuvarande organisationen icke genomföras. Jämväl för nästa budgetår bör därför äskas särskilda anslag till nämnden och till kommissionen.

Sedermera har jordbruksnämnden med utgångspunkt från nyss angivna förutsättningar inkommit med beräkningar av medelsbehovet för nämnden och kommissionen under budgetåret 1953/54. Härvid har upptagits vissa i nämndens skrivelse framförda önskemål, som ansetts angelägna och oberoende av om omorganisationsförslaget genomfördes. Motiveringarna för dessa önskemål återfinnes i sagda skrivelse.

Anslagsfrågorna.

1. Statens jordbruksnämnd: Avlöningar.

Enligt de från nämnden erhållna beräkningarna skall anslaget höjas med 259 400 kronor till 1 373 400 kronor enligt följande sammanställning.

1. Tjänsteförändringar:	Ökning
a) 1 byrådirektör i Ca 33 i st. för 1 förste byråsekreterare i Ce 29 å	
administrativa byrån	2 600

	Ökning
b) 1 inspektör för köttklassificeringen i Ce 27 (nu arvode å 16 104)	2 200
c) 1 kansliskrivare i Ce 15 å utredningsbyrån	10 100
d) 1 kontorist i Ce 13 å administrativa byrån	9 300
2. Överflyttning från kriskommissionen av 1 amanuens i reglerad befordringsgång å utredningsbyrån	13 200
3. Höjning av arvodena till kalkylsakkunniga	3 600
4. Löneroglering för vissa tjänstemän	34 300
5. Löneklassförändringar och lönegradsuppflyttningar på grund av reglerad befordringsgång	12 200
6. Rörligt tillägg	171 900
7. Överföring å ordinarie stat av ett flertal tjänster	—
	259 400.

2. Statens jordbruksnämnd: Omkostnader.

Beräkningarna under denna anslagspunkt innefattar en höjning med 13 000 kronor till 470 000 kronor för nästa budgetår. Detta innebär å ena sidan, att posten till reseersättningar skall uppräknas med 25 000 kronor till 135 000 kronor med hänsyn till de ökade kostnaderna för järnvägsresor samt höjningen av traktamentsersättningarna och ersättningarna för tjänsteresor med egen bil. Å andra sidan anses sjukvårdsposten och delposten till övriga expenser kunna sänkas med 5 000 respektive 7 000 kronor till 10 000 respektive 265 000 kronor.

I detta sammanhang har departementschefen anmält en den 16 september 1952 dagtecknad skrivelse från *jordbruksnämnden*, däri hemställes om bemyndigande att låta iordningställa och till länsstyrelserna distribuera beredskapskort och för utdelning av korten erforderligt blankettmaterial. Nämnden har tillika anhållit om anvisande av medel för ändamålet. Kostnaderna beräknas till i runt tal 140 000 kronor.

Nämnden anför, att beredskapen på det ransoneringstekniska området numera måste betecknas som otillfredsställande. Den har därför ansett sig böra överväga, huruvida icke åtgärder bör vidtagas för att göra beredskapsåtgärderna på detta område mera effektiva. I detta syfte har nämnden inköpt och lagrat papper för tryckning av en omgång beredskapskort samt låtit iordningsställa tryckformar för ett sådant kort, indelat i fyra olika grupper. Kostnaderna härför har uppgått till omkring 105 000 kronor, var till kommer en kostnad av 2 800 kronor för år för lagring och försäkring av materialet. Nämnden anför vidare.

Vid tidpunkten för genomförandet av dessa beredskapsåtgärder kunde det år 1945 till allmänheten utdelade personkortet anses utgöra ett värdefullt komplement till beredskapen på det ransoneringstekniska området. Kaffe-ransoneringen var nämligen då alltjämt i kraft, och inköpskort för kaffe utdelades till allmänheten mot detta personkort. Man kunde därför förut-sätta, att allmänheten väl förvarade sina personkort. Kvarvarande kuponger

på det gamla personkortet skulle i dåvarande läge ha kunnat användas vid ett återinförande av konsumentransoneringar. Numera har emellertid lång tid förflutit, sedan kafferansoneringen upphävdes, och personkortet har till följd härav förlorat sin aktualitet. Fördenskull måste man förutsätta, att en mycket stor del av allmänheten på ett eller annat sätt förlorat eller förlagt sina personkort. Visserligen uppmanades allmänheten i samband med kafferansoneringens upphävande att i beredskapssyfte bevara personkortet, vilken uppmaning sedermera upprepats i pressen. Det torde ändå icke råda tvivel om att så stor del av allmänheten numera saknar personkort, att man icke längre kan använda dessa som ett medel för genomförandet av en ransonering.

För att åstadkomma bättre beredskap på området synes det nämnden ligga närmast till hands att fullfölja iordningställandet av beredskapskortet samt att distribuera dessa till länsstyrelserna. Kostnaderna för att trycka och färdigställa beredskapskort i en upplaga av 9 250 000 exemplar uppgår till cirka 87 000 kronor. För distributionen till länsstyrelserna uppskattas kostnaderna till omkring 16 000 kronor. Nämnden anser det vidare lämpligt att redan nu även låta iordningställa och till länsstyrelserna distribuera för kortutdelningen erforderliga s. k. hushållslistor. Vid en kommande utdelning av beredskapskortet måste nämligen tillämpas ett system med sådana listor, då man i ett dylikt läge förutsättes sakna personkort, som kan ligga till grund för utdelningen. Kostnaderna för tryckning och distribution av hushållslistorna beräknas uppgå till omkring 35 000 kronor.

Nämnden uttalar vidare, att en beredskap av ovan angiven omfattning bör möjliggöra genomförandet av en ganska effektiv konsumentransonering med mycket kort varsel. Om däremot beredskapsåtgärderna på detta område inskränkes till vad som hittills åtgjorts, måste man utgå från att det även med utnyttjande av alla till buds stående resurser i gynnsammaste fall kommer att förflyta en och en halv à två månader från det en ransonering beslutats till dess den genomförts.

3. Statens kommission för krisuppgifter på livsmedelsområdet.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	770 000	1 308 208
1952/53 (statsliggaren s. 799)	1 370 000	
1953/54 (förslag)	1 292 800	

Nämndens beräkning innebär, att anslaget för nästa budgetår skall uppföras med 1 300 000 kronor, varav 945 000 kronor faller på kommissionens avlöningar och 355 000 kronor på dess omkostnader. I förhållande till det belopp, som anvisats för innevarande budgetår, innebär äskandet för nästa budgetår en minskning med 70 000 kronor enligt följande sammanställning.

	Ökning	Minskning
1. Avlöningar.		
a) Höjning av visst arvode	5 400	
b) Personalminskning		107 500

	Ökning	Minskn.
c) Lönereglering för vissa tjänstemän	9 700	
d) Löneklassuppflyttningar	12 400	
2. Omkostnader.		
a) Sjukvård		5 000
b) Resersättningar	20 000	
e) Expenser		5 000
	<u>47 500</u>	<u>117 500</u>
	— 70 000	

Departementschefen.

Departementschefen har anfört bland annat följande.

»Såsom framgår av det anförda grundar sig jordbruksnämndens nu återgivna beräkningar på att någon omorganisation av denna icke skall ske i förevarande sammanhang. I beräkningarna har emellertid förutsatts ett antal personalförändringar, innebärande att en förste byråsekreterartjänst i lönegrad Ce 29 skall ändras till en byrådirektörstjänst i lönegrad Ca 33 och en arvodestjänst såsom inspektör för köttklassificeringen till en extra ordinarie tjänst i 27 lönegraden, att några tjänster skall inrättas vid nämnden eller överflyttas från kriskommissionen och därvid uppföras å extra ordinarie stat samt att flertalet extra ordinarie tjänster hos nämnden skall ordinariesättas. Samtliga förslag har ansetts angelägna och möjliga att genomföra utan att en blivande omorganisation av nämnden påverkas därav. För min del anser jag emellertid, att några ändringar beträffande nämndens personal över huvud icke bör vidtagas förrän den ytterligare översyn av organisationen, som jag i det föregående angivit, blivit verkställd. Jag är sålunda icke beredd att nu pröva nämndens förslag i denna del.

Vad angår den begärda höjningen av arvodena till kalkylsakkunniga, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att fatta beslut härom. Jag ämnar senare ånyo anmäla denna fråga för Kungl. Maj:t.

Vid nu angivna förhållanden bör beträffande nämndens avlöningsanslag endast vidtagas sådana ändringar, som är av automatisk karaktär. På grund av löneregleringen för vissa tjänstemän under år 1952 (prop. nr 241) bör anslaget höjas med 22 300 kronor. Vidare föranleder beräknade löneklassförändringar och lönegradsuppflyttningar på grund av reglerad befodringsgång en ökning av medelsbehovet med 7 900 kronor. Slutligen bör under posten till rörligt tillägg beräknas ytterligare 188 200 kronor. Sammanlagt behöver anslaget alltså höjas med 218 400 kronor till 1 332 400 kronor.

Vad härefter angår jordbruksnämndens omkostnadsanslag torde jag först få upptaga framställningen om bemyndigande att låta iordningställa och distribuera beredskapskort m. m. I likhet med nämnden anser jag det lämpligt, att beredskapsåtgärder av nu angiven art vidtages. Då nämndens kostnadsberäkningar synes böra godkännas, torde för ändamålet böra beräknas 140 000 kronor. Beloppet bör lämpligen uppföras såsom en särskild post under nämndens omkostnadsanslag för nästa budgetår.

Mot nämndens övriga förslag under förevarande punkt har jag icke någon annan erinran än att jag anser, att posten till reseersättningar icke bör höjas med mer än 15 000 kronor till 125 000 kronor. Å andra sidan torde posten till sjukvård m. m. och delposten till övriga expenser bära nedsättas med 5 000 respektive 17 000 kronor till 10 000 respektive 255 000 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat bör nämndens omkostnadsanslag för nästa budgetår uppföras med $(457\ 000 + 140\ 000 + 15\ 000 - 5\ 000 - 17\ 000 =) 590\ 000 (+ 133\ 000)$ kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i sinom tid fastställa ny omkostnadsstat för nämnden.

Vad slutligen angår anslaget till kriskommissionen anser jag i överensstämmelse med vad jag tidigare anfört beträffande förslaget att höja kalkylsakkunnigas arvoden, att ej heller den under förevarande anslag begärda arvodesuppräknigen bör prövas i detta sammanhang. Även denna arvodesfråga torde jag sålunda få ånyo anmäla för Kungl. Maj:t vid ett senare tillfälle. I övrigt föranleder anslagsberäkningen till avlöningar icke någon erinran från min sida. Det för avlöningar m. m. avsedda beloppet bör alltså å ena sidan höjas med 9 700 kronor med anledning av lönereglering för vissa tjänstemän under år 1952 samt med 12 400 kronor på grund av beräknade löneklassförändringar och lönegradsuppflyttningar till följd av reglerad befordringsgång. Å andra sidan bör beloppet nedräknas på grund av viss personalminskning. Enligt inhämtade upplysningar beräknas minskningen dock icke medge nedräkning med högre belopp än 94 300 kronor. Avlöningskostnaderna torde följaktligen bära beräknas till $(1\ 025\ 000 + 9\ 700 + 12\ 400 - 94\ 300 =) 952\ 800 (- 72\ 200)$ kronor.

Beträffande omkostnaderna torde posten till reseersättningar med hänsyn till att nyssnämnda minskning icke avser kommissionens resande personal bära uppräknas till följd av de ökade rese- och traktamentsersättningarna. Uppräknigen torde dock bära begränsas till 10 000 kronor. Vidare synes sjukvårdsposten och posten till övriga expenser kunna minskas med 5 000 respektive 10 000 kronor till 10 000 respektive 230 000 kronor. Omkostnaderna bör sålunda beräknas till ett belopp av $(345\ 000 + 10\ 000 - 5\ 000 - 10\ 000 =) 340\ 000$ kronor.

Sammanlagt behöver alltså anslaget till kriskommissionen uppföras med $(952\ 800 + 340\ 000 =) 1\ 292\ 800 (- 77\ 200)$ kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i sinom tid meddela bestämmelser rörande anslags disposition.»

Utskottet.

I likhet med Kungl. Maj:t anser utskottet, att en så vittgående omorganisation av jordbruksnämnden och kriskommissionen, som nämnden föreslagit, icke bör genomföras förrän ytterligare utredning i ärendet verkställts. Utskottet biträder därför Kungl. Maj:ts förslag att även för nästa budgetår särskilda anslag skall beräknas för nämnden och kommissionen.

Vad till en början angår nämndens avlöningsanslag innefattar Kungl. Maj:ts förslag en höjning med 218 400 kronor till 1 332 400 kronor, beroende på utgiftsökningar av automatisk karaktär. Utskottet har icke något att erinra häremot.

Beträffande nämndens omkostnadsanslag innebär beräkningen å ena sidan en minskning av posterna sjukvård och övriga expenser med tillhoppa 22 000 kronor samt å andra sidan en höjning av posten till reseersättningar med 15 000 kronor. Vidare har Kungl. Maj:t under detta anslag upptagit en särskild post å 140 000 kronor för iordningställande och distribuering av beredskapskort.

I anledning av sistnämnda förslag har i motionen II: 493 ifrågasatts, huruvida en sådan utgift kan vara påkallad i nuvarande läge. Med hänsyn till den jämförelsevis korta tid, som behövs för genomförandet av en ransonerings efter de hittills vidtagna förberedelserna, bör det enligt motionärerna vara möjligt att låta de föreslagna åtgärderna anstå tills vidare. I likhet med motionärerna vill utskottet framhålla angelägenheten av att största möjliga återhållsamhet bör iakttagas beträffande statens utgifter. Emellertid anser sig utskottet med beaktande av omständigheterna i ärendet icke böra underlåta att förorda, att ifrågavarande medel ställas till Kungl. Maj:ts förfogande. Därest Kungl. Maj:t emellertid med hänsyn till föreliggande förhållanden finner sig kunna bedöma, att verkställigheten av de föreslagna åtgärderna utan olägenhet kan anstå, har utskottet för sin del icke något att erinra häremot. Med hänsyn till vad sålunda anförts och då Kungl. Maj:ts medelsberäkning i övrigt under omkostnadsanslaget icke heller föranleder någon utskottets erinran, förordar utskottet, att ett belopp av tillhoppa 590 000 kronor anvisas för ändamålet.

Vad slutligen angår anslaget till kriskommissionen biträder utskottet Kungl. Maj:ts förslag om en medelsanvisning av 1 292 800 kronor, vilket innebär en minskning med 77 200 kronor i förhållande till motsvarande anvisning för innevarande budgetår.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,
att riksdagen må

A. fastställa följande avlöningsstat för statens jordbruksnämnd, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1953/54:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	65 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	39 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	752 200

Jordbruksutskottets utlåtande nr 19.

4. Ersättningar till experter och sakkunniga, förslagsvis	35 000
5. Rörligt tillägg, förslagsvis	440 500

Summa kronor 1 332 400;

B. till *Statens jordbruksnämnd: Avlöningar* å riksstaten för budgetåret 1953/54 under nionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 332 400 kronor;

C. med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionen II: 493 till *Statens jordbruksnämnd: Omkostnader* å riksstaten för budgetåret 1953/54 under nionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 590 000 kronor;

D. till *Statens kommission för krisuppgifter på livsmedelsområdet* å riksstaten för budgetåret 1953/54 under nionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 292 800 kronor.

Stockholm den 21 april 1953.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Tjällgren, Jon, Jonsson*, Näslund, Eskilsson, Bertil Andersson, Einar Persson*, Mossberger*, William Ohlsson*, Sigfrid Larsson* och Johan Persson; samt

från andra kammaren: herrar Andersson i Hyssna, Antby*, Jonsson i Järvsand och Pettersson i Dahl, fru Eriksson i Hallstahammar samt herrar Ahlsten, Agerberg, Mårtensson i Smedstorp*, Arweson och Johansson i Västervik.

* Ej närvarande vid justeringen.